

ΙΙΙ. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. Η Ελληνική Γεωργία είναι - από πλευράς διάρθρωσης, μεγέθους εκμεταλλεύσεων, προσανατολισμού της παραγωγής, οργάνωσης και υποδομής στην εμπορία και την μεταποίηση γεωργικών προϊόντων - πολύ διαφορετική από την Γεωργία των άλλων Κρατών-Μελών της ΕΟΚ. Ήταν εύλογο, επομένως, να αναμένεται μιά σειρά έντονων κλυδωνισμών από την ένταξη στην Κοινότητα και την άμεση εφαρμογή στον ^{ελληνικό} γεωργικό τομέα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.) Μιας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής που ήταν σχεδιασμένη για να εξυπηρετήσει το πρότυπο της δυτικοευρωπαϊκής γεωργικής εκμετάλλευσης και όχι της ελληνικής.

Οι κλυδωνισμοί αυτοί - που αναμένονταν και είχαν από αρκετές πλευρές επισημανθεί πολύ πριν από την ένταξη - είχαν να κάνουν με:

- την διόγκωση του εμπορικού ισοζυγίου αγροτικών προϊόντων σε βάρος της Ελλάδας.
- την μειωμένη ανταγωνιστικότητα πολλών ελληνικών προϊόντων όχι μόνο στην Ευρωπαϊκή αγορά αλλά και μέσα στην ίδια την Ελληνική αγορά, από την αθρόα εισαγωγή αγροτικών προϊόντων από τις άλλες χώρες-μέλη της Κοινότητας.
- την χαμηλή προστασία, από πλευράς Κ.Α.Π. , των αγροτικών προϊόντων που παράγει η Ελλάδα- δηλαδή των γεγόμενων "μεσογειακών" προϊόντων . (φρούτα και λαχανικά, εσπεριδοειδή, ελαιόλαδο, καπνός, βαμβάκι) - σε σχέση με τα "βόρεια" προϊόντα (γάλα, κρέας, σιτηρά).
- την χαμηλή - σε σχέση και πάλι με τα βόρεια προϊόντα - κοινοτική προτίμηση για τα ελληνικά μεσογειακά προϊόντα, λόγω των παραχωρήσεων και των προτιμησιακών σχέσεων της Κοινότητας με άλλες μεσογειακές χώρες που παράγουν ομοειδή με τα ελληνικά προϊόντα. Παραχωρήσεων που έχουν γίνει για λόγους γενικότερης εμπορικής πολιτικής ή και εξωτερικής πολιτικής της Κοινότητας προς τις χώρες αυτές.
- την αδυναμία της ελληνικής πλευράς να εκμεταλλευθεί " την αγορά των 250 εκατομμυρίων ανθρώπων".

Εξ'άλλου, οι ψηλές, σχετικά, τιμές και επιδοτήσεις των ελληνικών αγροτικών προϊόντων, που θα προέκυπταν από την εφαρμογή και στην χώρα μας της Κοινής αγροτικής Πολιτικής, να μεν θα ανακούφιζαν το εισοδηματικό πρόβλημα των ελλήνων αγροτών αλλά ταυτόχρονα υπήρχε κίνδυνος να συντείνουν:

- στην αδυναμία διάθεσης πολλών ελληνικών προϊόντων λόγω της σχετικά ψηλής τιμής τους.
- στην μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών αγροτικών προϊόντων.
- στην παρεμπόδιση των προσπαθειών για αναδιάρθρωση και ορθό προσανατολισμό της γεωργικής μας παραγωγής προς τις ποικιλίες που πράγματι ζητούνται από την ελληνική και την διεθνή αγορά.

Παράλληλα οι ψηλές τιμές και επιδοτήσεις των αγροτικών μας προϊόντων λόγω της ένταξης θα είχαν αναπόφευκτες συνέπειες πάνω στον δείκτη τιμών των τροφίμων στην Ελλάδα και τελικά πάνω στον Έλληνα καταναλωτή.

Είχε, τέλος, επισημανθεί ότι αποτελεί λανθασμένο κριτήριο σχετικά με τα οφέλη ή τις ζημιές από την ένταξη, η χρησιμοποίηση μόνο των δημοσιονομικών δοσοληψιών με τα Κοινοτικά Ταμεία και η προσφυγή στην απλουστευτική λογική των καθαρών δημοσιονομικών μας απολαβών από αυτά - κυρίως από το Γεωργικό Ταμείο (FEOGA).

2. Τα πρώτα χρόνια εφαρμογής της **Κ. Α. Π.** στην ελληνική γεωργία επαλήθευαν πολλές από τις πιο πάνω επισημάνσεις:

(ι) Το αγροτικό εμπορικό ισοζύγιο, από θετικό υπέρ της Ελλάδας που ήταν τα τελευταία δέκα πέντε χρόνια πριν από την ένταξη, μετατράπηκε σε αρνητικό το 1981, ενώ το 1982 το αρνητικό αυτό εμπορικό ισοζύγιο του 1981 διπλασιάσθηκε. Μόλις το 1983, λόγω κυρίως της μεγάλης προσπάθειας της Κυβέρνησης στις αγροτικές εξαγωγές, μπόρεσε να επανέλθει το αγροτικό εμπορικό ισοζύγιο στο -αρνητικό βέβαια- επίπεδο του 1981. Θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το αρνητικό ισοζύγιό μας με τις χώρες-μέλη της ΕΟΚ οφείλεται κυρίως στις εισαγωγές κρεάτων τυριών και γενικά γαλακτοκομικών προϊόντων, εισαγωγές που έχουν δύο κύριες συνέπειες: πρώτο, να υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών ομοειδών προϊόντων μέσα στην ελληνική αγορά και δεύτερο, να αποτελούν κανάλι μεταβίβασης εισοδήματος από τους Έλληνες καταναλωτές προς τους παραγωγούς κτηνοτροφικών προϊόντων των άλλων χωρών-μελών. Η μεταβίβαση αυτή εισοδήματος γίνεται κύρια μέσω των υψηλότερων τιμών με τις οποίες έρχονται στην Ελλάδα τα κρέατα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα των βορείων χωρών-μελών, σε σχέση με τις τιμές των προϊόντων αυτών στην διεθνή αγορά.

(ιι) Οι τιμές των ελληνικών παραγωγών μετά την ένταξη είναι υψηλές και πάντως υψηλότερες απ'όσο θα ήταν χωρίς την ένταξη. Και για τα τρία χρόνια από την ένταξη, οι θεσμικές τιμές που καθορίσθηκαν και ίσχυσαν για τα Ελληνικά αγροτικά προϊόντα υπερκαλύπτουν τον αντίστοιχο πληθωρισμό των χρόνων αυτών. Σε αρκετές όμως περιπτώσεις οι υψηλές αυτές τιμές (και αυτό πρέπει να επισημανθεί ιδιαίτερα) δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο τις δυνατότητες διάθεσης ωρισμένων από τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα με αποτέλεσμα την λειτουργία της απόσυρσης. Χαρακτηριστικό αρνητικό παράδειγμα αποτελούν ποικιλίες ωρισμένων φρούτων και λαχανικών οι οποίες ενώ με μιά συγκρατημένη και προσεκτική εθνική πολιτική θα είχαν αντικατασταθεί από άλλες πιο εμπορεύσιμες, σήμερα, συνεχίζουν να παράγονται ^{λόγω των γεωγραφικών αποσυρσι-} σε αυξημένες ποσότητες με αποτέλεσμα ένα μεγάλο κύμα της παραγωγής να παράγεται αποκλειστικά και μόνο για να οδηγηθεί στην "χωματερή".

(ιιι) Μολονότι η Κυβέρνηση μεγιστοποίησε την απορροφητικότητα από το Γεωργικό Ταμείο (1981 : 12 δισ. δρχ., 1982 : 45 δισ. δρχ. 1983 : 76 δισ. δρχ. περίπου), θα πρέπει σαφώς να επισημανθεί ότι η ροή πόρων από το Γεωργικό όπως και από τα Άλλα Ταμεία της ΕΟΚ πρέπει να βλέπεται στις σωστές της διαστάσεις, δηλαδή με όλες τις θετικές αλλά και τις αρνητικές της συνέπειες. Η μυθοποίηση των Ταμείων και των συναλλαγματικών ροών από αυτά παραβλέπει ωρισμένες πολύ αρνητικές και έμμεσες συνέπειες μακροχρονιότερου χαρακτήρα : υπάρχει συγκεκριμένο αγροτικό προϊόν που η τιμή απόσυρσής του είναι πάρα πολύ υψηλή, ενώ ταυτόχρονα δεν υφίσταται δυνατότητα, από τους κοινοτικούς κανονισμούς, το προϊόν αυτό μπορεί, με την κατάλληλη επιδότηση, να μεταποιηθεί σε κονσέρβα ή σε χυμό. Το αποτέλεσμα είναι το προϊόν αυτό να οδηγείται, σε μεγάλο ποσοστό της παραγωγής, στην απόσυρση, και να παραμένουν αναπασχόλητα τα αντίστοιχα κονσερβοποιεία κλπ που αδυνατούν να καταβάλλουν στους παραγωγούς μιά τιμή τουλάχιστον ίση με την τιμή απόσυρσης για να πάρουν από αυτούς την πρώτη ύλη που απαιτείται για την λειτουργία τους. Υπάρχει άλλος, τυπικός επίσης, ελληνικό προϊόν η κοινοτική διαχείριση του οποίου (ελάχιστη τιμή παραγωγού, επιδοτήσεις μεταποιητή, αποθεματοποίηση, κάλυψη ανοιγμάτων κλπ) συνεπάγεται πράγματι την ροή δισεκατομμυρίων δραχμών ως συνάλλαγματικών πόρων από το Γεωργικό Ταμείο. Ταυτόχρονα, όμως, το προϊόν αυτό παραμένει απούλητο για χρόνια, κύρια λόγω των αθρόων εισαγωγών του ίδιου προϊόντος από τρίτες χώρες μέσα στην Κοινότητα, αλλά και λόγω της ολιγορμίας πολλών Οργανώσεων Παραγωγών που ωρισμένες φορές δείχνουν να επαναπαύονται πάνω στους άφθονους κοινοτικούς πόρους και δεν έχουν το απαιτούμενο ενδιαφέρον για την διάθεση των αποθεμάτων.

Αποτέλεσμα των παραπάνω αρνητικών συνεπειών είναι πολλές φορές το αναπάντεχο φαινόμενο η αυξημένη ροή κοινοτικών πόρων από το Γεωργικό Ταμείο να απαιτεί και την αυξημένη δαπάνη εθνικών πόρων

για την διάθεση των πλεονασμάτων που προκύπτουν ή ακόμη και για την απλή καταστροφή τους. Είναι λάθος λοιπόν να πιστεύεται ότι τα "λεφτά της ΕΟΚ" είναι ή' πρέπει να είναι το κριτήριο της πολιτικής μας κατά τρόπο αποκλειστικό. Πολλές φορές, "τα λεφτά της ΕΟΚ" μπορεί να κάνουν ζημιά πολύ μεγαλύτερη από το όφελος που άμεσα αντιπροσωπεύουν.

3. Οι πιο πάνω διαπιστώσεις δείχνουν ποιές πρέπει να είναι οι Κατευθυντήριες Γραμμές της Πολιτικής μας μέσα στην Κοινότητα:

πρώτο, η ελαχιστοποίηση των όποιων αρνητικών επιπτώσεων της Κ.Α.Π. πάνω στην Ελληνική Γεωργία και στο αγροτικό εμπορικό μας ισοζύγιο με τις 9 χώρες -μέλη.

δεύτερο, η -κατ'ουσία- επαναδιαπραγμάτευση πολλών από τους δυσμενείς όρους της Πράξης Προσχώρησης της Ελλάδας στην ΕΟΚ.

τρίτο, η μεγιστοποίηση των όποιων θετικών επιδράσεων ή προοπτικών από την εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

τέταρτο, η ισχυροποίηση της σημασίας και του ρόλου των μεσογειακών κοινοτικών προϊόντων μέσα στο όλο σύστημα των κοινοτικών κανών και η προσπάθεια να "μεσογειοκοποιηθεί" όσο το δυνατό περισσότερο η αγροτική πολιτική της Ε.Ο.Κ.

πέμπτο, η προστασία του εισοδήματος των ελλήνων παραγωγών από τον ρυθμό πληθωρισμού με εξασφάλιση τιμών για τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα που να καλύπτουν τουλάχιστο τον ρυθμό πληθωρισμού στην Ελλάδα.

έκτο, η εφαρμογή διαρθρωτικών προγραμμάτων (με κοινοτική συμμετοχή) για την ελληνική γεωργία έτσι που να προωθηθεί ουσιαστικά η μεταβολή των δομών της.

έβδομο, η μεγιστοποίηση των απορροφήσεων της Ελλάδας από το Γεωργικό Ταμείο της ΕΟΚ και μάλιστα για δραστηριότητες που θα εξυπηρετούσαν καλύτερα τους εθνικούς στόχους και επιδιώξεις στο γεωργικό τομέα.

4. Τα Αποτελέσματα της Πολιτικής αυτής στα τρία χρόνια που πέρασαν δεν επι-

τρέπουν ούτε την θριαμβολογία του τύπου "αντιστρέψαμε τις αρνητικές συνέπειες και τις κάναμε εκατό τοις εκατό θετικές για την Ελλάδα " αλλά ούτε και τον παθητικό πεσσιμισμό του τύπου "τίποτε δεν μεταβλήθηκε και δεν μπορεί να μεταβληθεί". Η τακτική μας μέσα στα κοινοτικά όργανα βασίστηκε:

- (α) σε μιά συνεχή και εκτεταμένη δομική διαπραγμάτευση (και γι αυτό αμφισβήτηση) αυτής της ίδιας της υφιστάμενης Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, επισημαίνοντας το ποιούς πράγματι εξυπηρετεί και υποδεικνύοντας ποιούς θα έπρεπε να ωφελεί.
- (β) σε μιά συνεχή και έντονη προβολή των προβλημάτων της Ελληνικής Γεωργίας - όπως αυτά εκτέθηκαν έγκαιρα από το Μνημόνιο που κατατέθηκε ήδη από τον Μάρτιο του 1982 - και απαίτηση για επίλυσή τους.

Τα αποτελέσματα των διεκδικήσεών μας αυτών, μολονότι αυτά καθαυτά πολύ σημαντικά, απάμβλυναν σε ικανοποιητικό ποσοστό τις αρνητικές συνέπειες της ένταξης χωρίς να τις εξαλείφουν εντελώς αλλά ταυτόχρονα έδειξαν τα περιθώρια που έχουμε για ακόμη πιο ευνοϊκές ρυθμίσεις όπως και για παραπέρα αποτροπή ρυθμίσεων που δεν μας συμφέρουν.

(ι) Ικανοποιητικό Επίπεδο Τιμών:

Η διαπραγμάτευση των θεσμικών τιμών έδωσε αυξήσεις τιμών για τον Έλληνα παραγωγό που ήταν:

- το 1982-83, με ρυθμό πληθωρισμού του '82 20% περίπου, οι αυξήσεις τιμών ήταν 21%
- το 1983-84, με ρυθμό πληθωρισμού 20% περίπου, οι αυξήσεις ήταν 24% περίπου.
- για το 1984-85, με αναμενόμενο ρυθμό πληθωρισμού 18%, οι αυξήσεις θα είναι περίπου 18%.

(ιι). Αγροτικό Εμπορικό Ισοζύγιο με τις χώρες-μέλη της ΕΟΚ:

- Το για μιά συνεχή δεκαπενταετία θετικό αγροτικό εμπορικό μας ισοζύγιο με τις 9 χώρες-μέλη της ΕΟΚ μέχρι το 1980, μετατράπηκε το 1981, πρώτη χρονιά της ένταξης, σε αρνητικό, ύψους περίπου -10 δις. δρχ.
- Το 1982, δεύτερη χρονιά της ένταξης, το αρνητικό αυτό ισοζύγιο διπλασιάστηκε και έφθασε στα -20 δις. δρχ. περίπου. Την ίδια αυτή χρονιά έμπαιναν από την Κυβέρνηση οι βάσεις για μια νέα, δυναμική και προ πάντων συντονισμένη εξαγωγική προσπάθεια στα αγροτικά προϊόντα.

- . Η προσπάθεια αυτή άρχισε να δίνει τους πρώτους καρπούς της το 1983. Πράγματι το 1983, το αρνητικό αγροτικό εμπορικό μας ισοζύγιο με τις άλλες χώρες-μέλη της ΕΟΚ μειώθηκε κατά 60% περίπου και, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, διαμορφώθηκε στα 8 δισ. δρχ. περίπου, κυρίως λόγω των αυξημένων μας εξαγωγικών προσπαθειών στα φρούτα και λαχανικά και στο ελαιόλαδο.
- . Υπάρχουν βάσιμες ελπίδες και προβλέψεις ότι το 1984 το αρνητικό ακόμη αγροτικό εμπορικό μας ισοζύγιο θα διαμορφωθεί σε ακόμη ευνοϊκότερα επίπεδα.

(ιιι) Απορροφητικότητα από το Γεωργικό Ταμείο

- . Το 1981, η εισροή πόρων από τον FEOGA-εγγυήσεις διαμορφώθηκε στους ύψος περίπου των 9 δισ. δρχ.
- . Το 1982, η εισροή αυτή αυξήθηκε, κυρίως λόγω των γραφειοκρατικών απλουστεύσεων που σε ταχύ χρονικό διάστημα έγιναν στην αρμόδια υπηρεσιακή μονάδα, σε 46 δισ. δρχ. περίπου.
- . Το 1983, η εισροή αυτή αυξήθηκε ακόμη περισσότερο σε 76 δισ. δρχ. περίπου.